

Süleyman Uluçamgil'in Gözüyle Kıbrıs'ta İngiliz Sömürge Yönetimi*

Doç. Dr. Mustafa Yeniasır

Yakın Doğu Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi
Türkçe Öğretmenliği Bölümü
mustafa.yeniasir@neu.edu.tr

Doç. Dr. Burak Gökbulut

Yakın Doğu Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
burak.gokbulut@neu.edu.tr

Öz

28 Mart 1944 tarihinde Girne'nin Dağyolu köyünde doğan Süleyman Uluçamgil, daha lise öğrencisi olduğu yıllarda şiire başlamış ve şehit düştüğü güne kadar yazmaya devam etmiştir. Süleyman Uluçamgil, Kıbrıs Türklerinin millî mücadele yıllarında kalem çalışmalarını sürdürmüş ve söz konusu yıllarda yaşananları eserlerine taşımış önemli sanatçılardan biridir. Bu dönemde Kıbrıs Türk edebiyatında vatan, millet, bağımsızlık, mücadele, bayrak sevgisi, Türkiye (Anavatan) özlemi, Atatürk sevgisi, sömürge karşıtlığı gibi konular yoğun olarak işlenir; Süleyman Uluçamgil de bu konuları özellikle yazdığı şiirlerle dile getirir. 1960'lı yıllarda Kıbrıs Türk'ü Rumlara karşı varoluş mücadelesi verirken bir taraftan da İngiliz sömürge yönetiminin baskılarına karşı ayakta durmaya çalışıyordu. Uluçamgil'in bu doğrultuda kaleme aldığı eserlerde sömürgecilik karşıtlığının çok fazla yer tutmasını yaşadıklarıyla ilişkilendirmek mümkündür. Özellikle İngilizlere karşı verilen mücadeleye bizzat katılmış olması onun bu tarz eserler kaleme almasında oldukça etkilidir. Uluçamgil, sömürge karşıtlığı üzerine yazdığı eserlerle Kıbrıs Türk edebiyatı içerisinde önemli bir yer edinmiştir.

Anahtar Kelimeler: Süleyman Uluçamgil, Kıbrıs, İngiliz, sömürge, edebiyat.

British Colony Administration in Cyprus from the Viewpoint of Süleyman Uluçamgil

Abstract

Born in Dağyolu village of Kyrenia on 28 March 1944, Süleyman Uluçamgil began writing poems during his high school years and continued writing until he was martyred. Süleyman Uluçamgil continued writing during the national struggle years of Cypriot Turks and he is one of the important artists who reflected the experiences in these years to his works. In this period themes like fatherland, nation, independence, struggle, love for flag, longing for Turkey (motherland), love for Atatürk, and opposition to colonization were intensely handled in Cypriot Turkish literature. Süleyman Uluçamgil covered these topics especially in his poems. In 1960s when Cypriot Turks were fighting for existence against Greeks, they were also trying to stand against the suppression of British colony administration. In the works directly written by Uluçamgil, opposition to colonization has an essential place which can be related to his personal experiences. In particular, the fact that he attended the struggle against the British had a huge influence in his writing this kind of works. Uluçamgil claimed an essential place in Cypriot Turkish literature with the works he wrote on opposition to colonization.

Keywords: Süleyman Uluçamgil, Cyprus, British, colony, literature.

* Bu çalışma, 5-6 Mart 2018 tarihlerinde KIBATEK tarafından KKTC'de düzenlenen "III. Uluslararası Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyumunda" bildiri olarak sunulmuş ancak basılmamıştır. Makale, söz konusu bildirinin yeniden gözden geçirilmiş ve genişletilmiş şeklidir.

GİRİŞ

Edebiyatın toplumla olan ilişkisi günümüzde de önemini sürdürmektedir. Yazar, okur ve edebî eser ilişkisi aynı zamanda toplumların gelişmişlik düzeyini de belirleyen önemli etkenler arasındadır. Özellikle yaşadığımız ülkede kaliteli okur sayısının çok fazla olmadığı bilinen bir gerçektir. Bu anlamda edebiyatın toplumsal bir işlevi yerine getirmesi gerekmektedir. İnsanın ve dolayısıyla toplumun şekillenmesinde edebiyat en etkili araçlardan biridir. Toplumsal değişimin ve iletişimin en önemli aracı konumunda bulunan edebî eserler sayesinde insanoğlu şiddet, öfke ve kin duyma gibi olumsuz davranışlardan uzaklaşarak, olumlu düşünmeye, barış içinde yaşamaya başlayacaktır. Aynı zamanda okunan eserler sayesinde de kişi eleştirel düşünme yeteneği kazanarak sorgulamayı öğrenecektir.

Türk edebiyatında özellikle Tanzimat yıllarından itibaren hem siyasetin edebiyata yön verdiği hem de edebiyatın siyaseti yönlendirdiği bilinmektedir. Türk edebiyatında siyaset, özellikle ortaya konan edebî eserlerde kendini göstermiştir. Gerek Tanzimat dönemi Türk edebiyatı gerekse Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatına göz atıldığında, her iki dönemin de siyasal olayların içerisinden geçerek kimlik kazanmaya başladıkları söylenebilir.

Edebiyatta amacın toplum olup olmadığı tartışılrsa da bilinen bir gerçek vardır ki o da edebî eserin oluşum sürecinde toplumun büyük bir etkisinin olduğudur. Bunun yanında edebî eseri oluşturan yazarın da toplumun bir bireyi olduğu unutulmamalıdır. Sanatçının yaşadığı çevre ve olaylar, onun içinde bulunduğu sosyal şartlar doğal olarak onu etkileyecek, kaleme almış olduğu esere de bir şekilde yansiyacaktır. Halil İncalcık *Şair ve Patron* isimli eserinde konuyla ilgili olarak şunları söylemektedir:

“Genelde, bilim adamı ve sanatçı, belli bir toplumda egemen sosyal ilişkiler ve belli bir kültür çerçevesinde sanatını ifade eder. Osmanlı toplumu gibi patrimoniyal türde bir toplumda, başka bir deyimle sosyal onur, statü ve mertebelerin mutlak egemen bir hükümdar tarafından belirlendiği bir toplumda bu gerçek daha da belirgindir” (İncalcık 2003: 9).

Edebî eserler bir anlamda geçmişe ışık tutarak, toplumun günümüze gelene kadar geçirmiş olduğu süreçleri göz önüne sererler ve bu noktada tarih bilimine de ışık tutarlar:

“Edebi metinler (roman, hikâye, tiyatro, deneme, anı, gezi yazısı, vs.) toplumun hafızasını oluşturan bilgi depolarıdır. Bundan dolayı bir milletin ne olduğunu ya da ne olmadığını anlamak için o milletin edebiyatına bakılır. Edebiyatı olmayan millet, milletleşme sürecini tamamlayamamış demektir. Güçlü bir edebiyat, köklü bir kültür demektir, köklü bir kültürü olan millet de sağlam temeller üzerinde güçlü bir devlet anlamına gelir. Dolayısıyla, milletlerin inşasında edebiyatın her zaman hayati bir konumu olmuştur” (Sanlı 2011: 152).

Edebî eserler bir anlamda toplumların tarih boyunca yaşadıklarının göstergesidir. Sanatçı hiçbir zaman yaşadığı olaylardan bağımsız değildir. Eserin oluşumunda yazarın içinde bulunduğu sosyal olayların ve sosyo-kültürel koşulların çok büyük önemi vardır. Söz konusu sosyo-kültürel olayların bir sonraki nesile aktarımı aynı zamanda milletin geleceğe güvenle bakmasında son derece önemlidir.

Süleyman Uluçamgil genç yaşta vefat etmesine rağmen arkasında bıraktığı şiirlerle Kıbrıs Türkü'nün toplumsal belleğinin gelişmesine katkı yapmış isimlerden biridir.

Süleyman Uluçamgil, Kıbrıs Türk şiirinin ikinci ve üçüncü döneminin başlangıcında eserler vermiş ve yazdığı dönemlerin siyasal toplumsal durumlarını eserlerinde çok vurgulu bir biçimde ortaya koymuştur. Kıbrıslı Müslüman Türklerin Osmanlı İmparatorluğu sonrası adada başlayan İngiliz sömürge yönetimini ve Türkiye ile olan ilişkilerini, dünyada sömürgeciliğin tasfiye sürecinde adanın otokton Rum halkı ile olan çatışmayı ve ayrışmayı birebir yaşamıştır. Böylesine yoğun gelişmelerin ve dönüşümlerin olduğu ada tarihinde yazdığı eserler ile milli kimliğin oluşumu ve gelişmesinde önemli rol oynamıştır” (Akgün 2015: 133-134).

Uluçamgil, daha lise öğrencisi olduğu yıllarda şiire başlamış ve şehit düşene kadar yazmaya devam etmiştir (Deliceirmak 1998: XI). Eser verdiği yıllara bakıldığında onun, “Ulusal Direniş Dönemi (1960-1974)” şairlerinden biri olduğu görülmektedir (Atun 2010: 7). Bu dönemde Kıbrıs Türk edebiyatında vatan, millet, bağımsızlık, mücadele, bayrak sevgisi, Türkiye (Anavatan) özlemi, Atatürk sevgisi gibi konular yoğun olarak işlenir; Süleyman Uluçamgil de bu konuları şiirlerine taşır. Konuyla ilgili olarak yakın arkadaşı Orbay Deliceirmak şu tespitlerde bulunur: “Süleyman’ın şiiri, bir varoluş kavgası şiiridir. Çünkü biliyordu ki; toplum var olmadan şiir var olmazdı. Önce halk var olacaktı ki sanat da olabilsin, şiir olabilsin, coşku olabilsin” (Serdar 2000: 63).

İNCELEME

Kıbrıs Türkü sadece Rumlara karşı varoluş mücadelesi vermemiş aynı zamanda İngiliz sömürge yönetiminin baskılarına karşı da ayakta durmaya çalışmıştır. Saadettin Yıldız’ın da belirttiği üzere Uluçamgil’in şiirlerinde İngiliz sömürgeciliği neredeyse Rumlara karşı verilen mücadelenin de önüne geçmiştir (Yıldız 2010: 249). Bu durumun en önemli sebebi Uluçamgil’in kısa yaşamının büyük kısmını sömürge döneminde geçirmiş olmasıdır. Rum terörünün şiddetlendiği Kanlı Noel’den kısa bir süre sonra şehit düşen Uluçamgil, bizzat İngilizlere karşı yapılan protestolara katılmış ve Kıbrıs Türklerinin özgürlük-hürriyet arzusunu dile getirmiştir. Uluçamgil’in bu doğrultuda kaleme aldığı şiirlerinde sömürgecilik karşıtlığının çok fazla yer tutması yine o yıllarda Kıbrıs’ta yaşananlarla ilişkilendirilebilir. Özellikle daha çocuk denebilecek yaşta İngilizlere karşı verilen mücadeleye bizzat destek vermiş olması onun bu tarz eserler kaleme almasında oldukça etkilidir. Kendisinin kaleme aldığı “27-28 Ocak 1958” adlı eseri bu tarz şiirleri arasında en dikkat çekici olanlardan biridir:

*“Sayısız insanlar üstüne
Atılan sayısız gaz bombaları
Tesirsiz kalıyordu yağmurdan
Tanrı da bize yardım ediyordu.*

*Gönüllerin yankısı
Sığmazdı gökyüzüne
Korku ne ki?
Bizi ölüm methediyordu.*

*Kara perde beyazlaşıyordu
1878’den kalan
Bu perdeyi yırtan insan
Zehirli bir bıçağı geri çevirip
Hürriyeti getiriyordu.*

*Seksen senenin karanlığında
Yine bir ışıktı Kıbrıs Türkü
İki gün, taştı, alev alev oldu
Hürriyet, hürriyet diyordu.*

*Yaşayan her kalple Kıbrıs Türklerinden
Işık verip bu ocak
Yedi musallada korlaşıyordu
Evvilkiler ve sonrakiler gibi
Hürriyet bunu gerektiriyordu” (Deliceirmak 1998: 93).*

Şiirin adından da anlaşılacağı üzere burada, Kıbrıs'ta 27-28 Ocak 1958 tarihinde İngilizlere karşı verilen mücadele konu edilmiştir. Yanlış bir anlaşılma sonucunda İngilizlerin taksimi kabul ettiğini düşünen Kıbrıs Türkleri sokağa dökülmüş ve yıllarca arzuladıkları özgürlüklerine kavuşmanın mutluluğu ile İngiliz sömürge yönetimini protesto etmiştir. Bunun üzerine İngilizler güç kullanarak Kıbrıs Türklerini şehit etmişlerdir. Can Şen'in de belirtmiş olduğu üzere söz konusu şiir, şairin özgürlük arzusunun bir tezahürüdür. “Onun bu şiirinde iki gün içerisinde yer alan olaylar bir özgürlük ayaklanması olarak karşımıza çıkmaktadır” (Şen 2012: 361). Uluçamgil, Kıbrıs'ın İngiliz yönetimindeki sömürge yıllarını âdeta *zehirli bir bıçağa* benzetmiş ve Kıbrıs Türkünün hürriyet aşkının galip gelerek bu tutsaklıktan kurtulacağını vurgulamıştır: “27-28 Ocak 1958'de daha on dört yaşında gencecik bir çocukken İngiliz ordusuna taşlarla karşı koyanların arasında Süleyman Uluçamgil de bulunmuştur. Gaz bombaları onun da gözlerini yaşartmış, İbrahimler, Sermetler, Şerife ninelerle aynı kavgayı paylaşmıştır. Bu kavga, şiirine bütün içtenliğiyle yansımıştır” (Deliceirmak 1998: XV).

Süleyman Uluçamgil'in ifadesi ile sömürge dönemi, Kıbrıs Türkü için âdeta kara bir perdedir. Zehirli bir bıçağa benzetilen İngiliz zulmü, Kıbrıs Türkü'nün hürriyetine hançer gibi saplanmıştır. Şair evrensel düşünerek sadece Kıbrıs Türklerinin değil dünyadaki bütün insanların özgürce yaşamaları gerektiğini sık sık şiirlerinde vurgulamıştır:

*“Önce bütün hürriyet seven,
Ve hürriyet isteyen insanlara,
Gönülden selam ederim” (Deliceirmak 1998: 79).*

Çanakkale Savaşı sırasında Kıbrıslı Türkler, İngilizler tarafından kandırılarak, Osmanlı Devleti'ne karşı savaşmaya götürülmüşlerdir. Özellikle katırcı olarak İngilizler tarafından cepheye sürülen Kıbrıslı Türkler, karşılarında Türk askerlerini görünce bir kısmı savaşmayı reddederek firar etmiş, bir kısmı da Türk askerlerinin arasına karışmıştır:

“İngilizler savaş için asker topladılar. Baftan kimse gitmedi. Hatta hayvanlarını bile vermediler. Nafi ve Halide Hanımlar Baftan para toplayarak Türkiye'ye gönderdiler. Nafi Hanım, Rauf R. Denктаş'ın kayınvalidesi idi. Karabardak, Doktor Behiç, Mustafa Hulusi, avukat kâtabi Hüseyin Bey Kıbrıs Türkleri için çok çalıştılar. Lider ve aynı zamanda çok cesurdular. Bu şahıslar ev ev dolaşır ve (Türlere) 'İngilizlere asker olmayın.' derlerdi...” (Keser 2013: 50).

Süleyman Uluçamgil'in şiirlerinde İngilizler ve İngilizlerin sözü edilen yıllarda Kıbrıs Türklerine karşı olan tutumları geniş bir yer tutmuştur. Şair bir şiirinde Kıbrıs Türklerinin Çanakkale'ye savaşa götürüldüğünü, ancak kardeş halkların birbirlerine asla kurşun sıkamayacağını şu mısralarla dile getirmiştir:

"Atımı bağlattılar bir delik taşa,
Otuz iki düvele bir Kemal Paşa,
İngiliz kodu bizi Çanakkale'ye,
Hiç kurşun sıkar mı kardaş kardaşa" (Deliceirmek 1998: XIX).

Şair, bir diğer şiirinde Çanakkale'de bozguna uğrayan İngilizlerin, bitmeyen bir düşmanlıkla 27-28 Ocak olaylarında Kıbrıs'ta özgürlük isteyen 7 silahsız Türk'ü acımasızca öldürdüğünü belirtmiştir:

"27-28 Ocak 1958'de İngilizler,
7 silahsız Türk'ü öldürdüler.
Hürriyet isteyenler şehit oldular.
Ateş açmak için emir verenlerin,
Parmakları 40 yıl önce Çanakkale'de kalmıştı" (Deliceirmek 1998: 77).

Kaleme aldığı şiirlerinin birçoğunda özgürlüğe olan düşkünlüğünü dile getiren Süleyman Uluçamgil, Kıbrıs Türklerinin hürriyet şairlerinden biri olarak bilinmektedir. Yazdığı şiirleri incelediğimizde geleceğimizin teminatı olan gençlerimize, düşmanların ve onların bazı yerli işbirlikçileri sayesinde dünyanın birçok yerinde vatanlarını ve hürriyetlerini kaybedenlerin olduğunu belirterek, vatanlarına sahip çıkmalarını öğütlemiştir. Şair, İngiliz sömürge yönetimini *Kıbrıs Türklerinin özgürlüğüne darbe vuran Rumlardan daha büyük engel olarak görmüş ve onları azgan Anglo-sakson sömürgecileri olarak nitelendirmiştir* (Deliceirmek 1998: 89).

27-28 Ocak 1958'de cereyan eden olayların Kıbrıs Türkleri için önemi büyüktür. Sözü edilen tarihlerde Kıbrıs Türkleri canları pahasına İngiliz sömürge yönetime karşı durmuş ve hürriyet isteğini vurgulamış, tutsak yaşamayacağını hem İngilizlere hem de dünyaya göstermiştir. Bununla birlikte Kıbrıs Türkleri, iddia edildiği gibi İngiliz yanlısı olmadıklarını, hem İngilizleri hem de Enosis'i istemediklerini bütün dünyaya haykırmıştır. Uluçamgil, mısralarında âdeta bir meydan okuyuş edasıyla İngiliz sömürge yönetimine şu şekilde seslenmiştir:

"Sen
İngiltere'nin sömürgeler bakanı,
Bilmezsün
Lefkoşa'nın Girne Kulesini,
27 Ocak 1958 işte,
Bu gün için günü geldi
Öğrenmelisin" (Deliceirmek 1998: 96).

Yine şairin telgrafçıya hitaben yazdığı ve İngilizlere duyduğu öfkeyi ifade eden şu iki mısrasında da idealist ve cesur bir tavır seziyoruz: "*Benden selam söyle o sömürgeler bakanına / Hangi hakla yerleşmiş vatanıma*" (Deliceirmek 1998: 58).

Kıbrıs Türklerinin varlık mücadelesi verdiği yıllarda toplumun sözcülüğünü yaparak kendi kaynaklarına sırtını dönmeyen Süleyman Uluçamgil, hürriyet isteğini başkalarının ölümü üzerine kurmamıştır. O, şiirlerinde çatışmaya ve şiddete yer vermeyerek, sadece hürriyet için yaşamayı arzulamıştır:

"Ben yaşamayı sevmiyordum hürriyetsiz,
Ekip biçtiğimiz tarlalara Hürriyet gerekirdi.

Sonra bu kente geldim,
Ayuçlarım umut dolu,
Büyüdü ellerim gibi umutlarım,
Dilek oldu" (Deliceirmek 1998: 80).

Mehmet Akif Ersoy, İstiklâl Marşı'nda "Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!" derken Türk milletinin tutsak alınmasının imkânsızlığı üzerinde durmuş ve tutsaklığı zincire vurmak motifiyle ifade etmiştir. Uluçamgil'in şiirlerinde benzer bir motifle karşılaşırız. Şair, sömürge hayatını bileklere vurulan bir zincir olarak göstermiştir:

"Buralarda,
Bileklerimizde zincirler paslanırken,
Ter buram buram akar,
Düz alınlarımızdan,
Göz çukurlarımıza,
Ve akşamları,
Rüzgâr zorlu eser hem soğuk" (Deliceirmek 1998: 72).

Kıbrıs'ın, İngiliz sömürge yönetimine geçmesiyle birlikte, adada yaşayan Türkler yönetici konumundan bir anda üçüncü sınıf vatandaş konumuna düşmüşlerdir. Bununla birlikte Rumların, İngilizlerin kendilerine gösterdiği hoşgörüyü fırsat bilip Enosis çabalarını hızlandırmaları adada yaşayan Türkler üzerinde büyük bir travma yaratmıştır: "*Bir yandan İngiliz Sömürge Yönetimi'ne karşı direnme, diğer yandan ENOSİS'i engelleme çabaları eksenlerinde gelişen Kıbrıs Türklerinin varoluş savaşımının şiddet ve biçimi, yaşanan toplumsal travmalara göre biçimlendi*" (Bozkurt 2011: 26). Yaşanan olaylar Kıbrıs Türklerinin adada var oluş mücadelesine dönüşmüş ve söz konusu mücadele edebî eserlerde geniş bir şekilde yankısını bulmuştur.

Süleyman Uluçamgil, İngiliz sömürge yönetimine tepkisini sadece şiirleriyle değil düzyazılarıyla da dile getirmiştir. *Dillerin Ucundan* isimli roman çalışmasında İngilizleri "azgan-sarı azgan" olarak nitelendirmiştir: "*Bir azgan girer ara yere. Bir kötü azgan. Bir sarı azgan. Girer... Girer de kardeşi kardeşin karşısına kor. Bir sarı azgan. Bilerek*" (Deliceirmek 1998: 20).

Uluçamgil bu sözleriyle yine İngilizlerin Kıbrıs Türklerini kallesçe Çanakkale'ye savaşmaya götürmesine tepki göstermiştir.

Süleyman Uluçamgil *Saray Gibi* isimli piyesini de sömürge karşıtlığını vurgulamak için kaleme almıştır. Eserde Türklerin, eğitim, su sıkıntısı ve barınma sorunlarını çözmek için daha çok İngilizlerle mücadele ettiği görülmektedir. Piyeste İngiliz sömürge yönetimi, Rumların tarafını tutmakta ve Türkleri yaşadıkları bölgelerde mümkün olduğu kadar zor durumda bırakarak, yıldırma arzulamaktadır. İngiliz sömürge yönetimi bu tutumuyla Türkleri göç ettirmeyi amaçlamaktadır:

"Köylülerle Sir Abdullah'ın konuşmasından, Kıbrıslıların mekteplere Türk bayrağı çekeceklerini, Kral hazretlerinin resminin yerine Mustafa Kemal'in resmini asacaklarını, Kıbrıs İslam Lisesi tabelasının yerine Kıbrıs Türk Lisesi tabelasının koyulacağını öğreniyoruz... Ancak adaya Türk bayrağı yasağı konulduğu için onlar Sir Abdullah'ın da dediği gibi bu bayrağı kendi kanlarıyla çizmek, bağımsızlık uğruna ölümüne savaşmak zorundalar" (Memmedova 2009: 133).

SONUÇ

Edebiyat, toplumsal yapıyı oluşturan kültür öğelerinden biridir. Hem toplumdan etkilenir hem de topluma yön verir. Toplumsal ve kültürel değerler, edebî türler aracılığıyla gelecek kuşaklara aktarıldığı için edebî eser, aynı zamanda millî kimliğin oluşmasına ve şekillenmesine de büyük katkı sağlar.

Tanzimat ve Millî Edebiyat dönemlerinde edebiyata, toplumu bilinçlendirme gibi önemli bir görev verilmiştir. Sözü edilen bu dönemlerin ürünü olan bazı eserler incelendiğinde bunların, ait oldukları toplumun duyuş ve düşünüşünü, ülkenin tarihî süreç içerisinde geçirmiş olduğu aşamaları ayrıntısına kadar yansıttığı görülmektedir. Bu durum Süleyman Uluçamgil'in eserleri için de karakteristik bir nitelik arz etmektedir. Şair kaleme aldığı eserlerin birçoğunda İngiliz sömürge yönetimine olan tepkisini dile getirerek, Kıbrıs Türklerinin millî şuurunun şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Şairin İngiliz sömürge yönetimine olan tepkisi o kadar büyüktü ki eserlerinde İngilizleri, "azgan, sarı azgan" olarak nitelendirmiş, sömürge hayatını "karanlık bir döneme", sömürge zulmünü "zehirli bir bıçağa" benzetmiştir. Şair; Kıbrıs'ın İngiliz sömürge yönetimindeki yıllarını "seksen senenin karanlığı" diye değerlendirirken, sömürge hayatını da âdeta bileklerde bir zincir olarak görmüştür.

Yazdığı eserlerde hem kendi toplumu hem de diğer tutsak milletler için hürriyeti arzulayan şair, şiirlerindeki özgürlük düşüncesini asla başkalarının ölümü üzerine kurmamış, sadece özgürlük için yaşamayı arzulamıştır.

Süleyman Uluçamgil'in eserleri özellikle de şiirleri tıpkı toplum için sanatı ön planda tutan bazı şairler gibi teknik açıdan birtakım kusurları barındırsa da, yazıldıkları dönemin özelliklerini yansıtmaları ve bir devrin aynası olmaları bakımından büyük bir önem arz etmektedir. Uluçamgil'in şiirleri bu anlamda adeta birer sosyal belge niteliği taşımaktadır.

Süleyman Uluçamgil, Kıbrıs Türklerinin karanlık dönemlerini yaşamış ve bu yıllarda meydana gelen olayları şiirlerine aksettirmiş önemli bir şairdir. O, yazmış olduğu şiirlerinde, yarım kalmış romanında ve piyesinde İngiliz sömürge yönetimine olan öfkesini net bir şekilde ortaya koymuştur. Milliyetçilik, onun şiirine 1955-1960 yılları arasında yoğun bir şekilde hâkim olmuştur. Uluçamgil, özellikle özgürlük teması etrafında şekillenen eserleriyle, Kıbrıs Türklerinin hürriyet şairi olarak tanınmıştır.

SUMMARY

Especially western countries were very much interested in Cyprus due to its critical strategic location in the Mediterranean. As one of these countries, Britain followed a policy of occupying Cyprus throughout history. After being defeated in 1877-1878 war, Ottoman Empire concluded a contract with the Russians in San Stefano which stimulated reaction from western powers whereupon it was decided that a congress should be organized in Berlin. Britain guaranteed that she would ally with the Ottoman Empire for its defence against possible Russian aggression towards Anatolia and demanded that Cyprus be given to her as a military base. Although the transfer of Cyprus was temporary based on an annual rent, in 1914 the British benefited from the weakness of the Ottomans and declared that they annexed Cyprus unilaterally. Thus, a complete British colony administration began in Cyprus. In these years, the British did their utmost to promote emigration or destruction of Cypriot Turks from the island due to the weak status of Ottoman Empire.

Such poets as Süleyman Uluçamgil in Cypriot Turkish literature aimed throughout their literary lives to revive national conscious by acting as spokesmen of the society. With their works they showed the society its direction and ensured that national consciousness was not forgotten and managed to keep the Cypriot Turkish society on its feet. In this sense, Süleyman Uluçamgil and other poets with the same cause have an essential place as spiritual architects of Cypriot Turkish national struggle. Some works that they created can today be used as resources in sciences such as history and sociology. For this reason, it is essential to analyse and understand the works of these artists better and transfer them to future generations.

For this purpose, in this article effort was paid to display the view of Süleyman Uluçamgil towards Cypriot British colony administration based on his works. Based on an examination of the works the poet gave in his short life, it can be seen that most of them include the fury against the British. The fact that opposition to colonization has an essential place in the poems of Uluçamgil can be related to the events in Cyprus in those years. In particular the fact that he attended the struggle against the British had a huge influence in his writing this kind of works. Süleyman Uluçamgil was among the people who resisted the British army by throwing stones on 27-28 January 1958 when he was a child at fourteen years old. The gas bombs made his eyes watery, too. Thus, the struggle against the British on 27-28 January was widely reflected in his works.

Süleyman Uluçamgil expressed his reaction towards British colony administration not only with his poems but also his proses. In his novel titled *From the end of tongues* he qualified the British as *Ferocious-Yellow Ferocious*.

Süleyman Uluçamgil wrote his play titled *Like Palace* in order to emphasise opposition to colonization. In this work, it is seen that Turks struggled mostly with the British in order to solve their problems such as education, water and accommodation. In the play, British colony administration is on the side of Greeks and aims at dismaying the Turks by putting them in as much difficult position as they can in the areas they live. With this approach, British administration aimed at forcing the Turks for emigration.

In Tanzimat and National literature periods, literature assumed the essential task of raising the awareness of the society. An examination of some of the works given in these periods shows that they reflect in detail the feelings and thinking of the society in their times

and the stages that the country went through in historical process. This is also characteristic for the works of Süleyman Uluçamgil. The poet expressed his reaction towards British colony administration in most of his works and played an essential role in the shaping of national consciousness of Cypriot Turks. The poet used the term *darkness of eighty years* to define the years of Cyprus under British administration and saw the colony life as *chain on wrists*.

The poet has a strong desire for freedom for his society and other captive nations in his works. The freedom concept was never built on the death of others; he only desired living for freedom.

Works and especially poems of Süleyman Uluçamgil has some technical mistakes just like Mehmet Emin Yurdakul's poems; however, they have utmost importance as they reflect the features of the period they were written and act as mirrors of an era. Uluçamgil has been recognised as the freedom poet of Cypriot Turks especially with his works shaped around the theme of freedom.

KAYNAKÇA

- Akgün, Sibel (2015). "Kıbrıs Türk Edebiyatında Millî Kimlik İnşa Sürecinde Şiir: Süleyman Ali Uluçamgil". *International Journal of Social Science Studies* Number, 36: 127-137.
- Atun, Suna (2010). *Kıbrıs Türk Edebiyatı*. Gazimağusa: Samtay Vakfı Yay.
- Bozkurt, İsmail (2011). "Kıbrıs Türk Halkının Varoluş Savaşımı ve Devletleşme Süreci". *2011'de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti-Fırsatlar ve Tehditler Bildiriler Kitabı*. ed. Soyalp Tamçelik. 5 Mart 2011. Ankara: SATA Reklam Tasarım Basın Yayın Matbaacılık Org. 25-41.
- Deliceirmak, Orbay (1998). *Süleyman Uluçamgil – Bütün Eserleri*. Lefkoşa: KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yay.
- İnalçık, Halil (2003). *Şair ve Patron*. Ankara: Doğu – Batı Yay.
- Keser, Ulvi (2013). "Kıbrıs'ta Çanakkale, Çanakkale'de Kıbrıs ve Bilinmeyenler Üzerine Bir Bakış". *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi-Kıbrıs Özel Sayısı – II*: 43-51.
- Memmedova, Elmira (2009). "Milli Mücadele Uğrunda İki Şehit Şair: Süleyman Uluçamgil ve Ulvi Bünyadzade". *Uluslararası Kıbrıs Türk Milli Mücadelesi ve Bu Mücadelede TMT'nin Yeri Sempozyumu Bildirileri-I*. 31 Ekim-5 Kasım 2011. Lefkoşa: Kıbrıs TMT Mücahit Derneği Yay. 121-135.
- Sanlı, Yadigar Türkeli (2011). "Edebiyat; Toplumsal Hafızanın, Geleneğin Kaybında, İnşasında Ne Kadar Etkilidir?". *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2 (2): 151-164.
- Serdar, Gülgün (2000). *Şairlerimiz Şiirlerimiz, Geçmişten Günümüze Kıbrıs Türk Şiiri*. Lefkoşa: Ateş Matbaacılık Limited.
- Şen, Can (2012). "Kıbrıs'ta Yaşanan Olaylar Bağlamında Süleyman Uluçamgil'in '27-28 Ocak 1958' Şiirinin İncelenmesi". *Celal Bayar Dergisi Sosyal Bilimler Dergisi* 10 (2): 354-362.
- Yıldız, Saadettin (2010). "Süleyman Uluçamgil'in Şiirlerinde Kıbrıs Milli Mücadelesi". *Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesinin Edebiyata Yansımaları Sempozyumu Bildirileri* (haz. İsmail Bozkurt-Cemal Bayak). 14-15 Mayıs 2009. Lefkoşa: Ajans Yay. 247-264.